

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

การศึกษาถึงความคุ้มค่าจากการจำหน่ายของชวานาในจังหวัดเชียงใหม่ ในปีการผลิต 2548/49 มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือเพื่อทราบลักษณะการนำเข้าข้าวเปลือกของชวานา ปัญหา และอุปสรรค และข้อจำกัดที่ชวานาได้รับจากการนำเข้าข้าวเปลือกมาจำหน่ายกับ โครงการรับจำหน่ายข้าวเปลือกของรัฐบาล และเพื่อทราบรายรับที่ชวานาได้รับจากการนำเข้าข้าวเปลือก ค่าขนส่ง และต้นทุนการเก็บรักษา ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้คาดว่าผลการศึกษาจะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงโครงการรับจำหน่ายข้าวเปลือกของรัฐบาล และการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการรับจำหน่ายข้าวเปลือกของชวานา ซึ่งได้กำหนดตัวอย่างเป็นชวานาในจังหวัดเชียงใหม่ที่นำเข้าข้าวเปลือกในปี ปีการผลิต 2548/49 โดยชนิดข้าวที่ศึกษาคือข้าวเปลือกหอมมะลิ

การศึกษานี้ มีจำนวนชวานาด้อย่างทั้งหมด 142 ครัวเรือน เป็นชวานาในอำเภอ สันกำแพง 85 ครัวเรือน และชวานาในอำเภอสันป่าตอง 57 ครัวเรือน โดยผู้ที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เป็นหัวหน้าครัวเรือน สำหรับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนชวานาด้อย่างนั้น พิจารณา จากอายุของหัวหน้าครัวเรือน พบว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี ซึ่ง ในช่วงอายุดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นวัยกำลังทำงานในภาคเกษตร อย่างไรก็ตาม พบว่า หัวหน้า ครัวเรือนส่วนใหญ่ไปทำงานนอกภาคเกษตร ซึ่งอาจเนื่องมาจากรายได้ที่ไม่แน่นอนในภาคเกษตร หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย และในครัวเรือนชวานา ตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยครัวเรือนละ 4 คน เป็นสมาชิกเพศชายและหญิงเฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คนเท่ากัน และเป็นแรงงานภาคเกษตรที่ทำงานเต็มเวลาจำนวน 2 คนต่อครัวเรือน โดยเป็นแรงงาน ชายและหญิงเฉลี่ยครัวเรือนละ 1 คนเช่นกัน มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 14.48 ไร่ โดย เป็นพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 13.86 ไร่ต่อครัวเรือน

สำหรับการนำเข้าข้าวเปลือกนั้น ชวานาด้อย่างส่วนใหญ่ให้เหตุผลที่เข้าร่วมโครงการรับ จำหน่ายกับรัฐบาลว่าเนื่องจากราคารับจำหน่ายสูงกว่าราคาในท้องตลาดจึงตัดสินใจนำเข้ามาจำหน่าย และ ส่วนใหญ่มีการนำเข้าข้าวเปลือกโดยต่อเนื่อง ส่วนวิธีการนำเข้าข้าวเปลือกมี 2 วิธี คือการนำเข้าแบบ ยุ่งฉาง และการนำเข้าแบบใบประทวน โดยชวานาด้อย่างมีการนำเข้าแบบใบประทวนมากกว่าการ นำเข้าแบบยุ่งฉาง โดยปริมาณข้าวเปลือกเฉลี่ยที่ชวานานำมาจำหน่ายแบบใบประทวน มีปริมาณเฉลี่ย

คร่าวเรือนละ 4,790.87 กิโลกรัม และแบบยุ่งฉาง มีปริมาณเฉลี่ย 6,211.76 กิโลกรัม และในด้านการไถ่ถอนข้าวคืน พบว่า ไม่มีชาวนาที่ไถ่ถอนข้าวคืน สำหรับเงินที่ได้จากการจำหน่าย ชาวนาตัวอย่างส่วนใหญ่นำไปใช้จ่ายในครัวเรือน รองลงมาเป็นการนำเงินไปใช้ชำระหนี้ และการนำเงินไปลงทุนในภาคเกษตร

พิจารณาถึงความคิดเห็น ปัญหา และข้อเสนอแนะของชาวนาตัวอย่าง แยกเป็น 3 ประเด็น คือ ด้านการดำเนินงาน ด้านราคารับจำหน่าย และด้านการไถ่ถอน ผลสรุปในแต่ละประเด็น พบว่าในด้านการดำเนินงาน ชาวนาตัวอย่างโดยเฉลี่ยเห็นด้วยมากในเรื่องการทราบข้อมูลล่วงหน้าก่อนเริ่มโครงการ การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งความเหมาะสมของระยะเวลาจำหน่าย และเห็นด้วยปานกลางในเรื่องความเหมาะสมของค่าเช่ายุ่งฉางและอัตราดอกเบี้ยของโครงการ ในด้านราคาจำหน่าย ชาวนาตัวอย่างโดยเฉลี่ยเห็นด้วยมากที่โครงการช่วยให้ราคาข้าวดีขึ้น และเห็นด้วยปานกลางเรื่องความเหมาะสมด้านราคาจำหน่าย ราคาซื้อขายเปลือกของโรงสีที่เข้าร่วมโครงการ ทั้งเมื่อมีการไถ่ถอนและไม่ไถ่ถอน ในด้านการไถ่ถอนข้าวคืน ชาวนาตัวอย่างโดยเฉลี่ยเห็นด้วยปานกลางในเรื่องความเหมาะสมของระยะเวลาไถ่ถอน การมีตลาดรองรับเมื่อมีการไถ่ถอน และการทราบข้อมูลราคาจากหน่วยงานของรัฐเมื่อตัดสินใจไถ่ถอน

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการ ในด้านการดำเนินงานของโครงการ ชาวนาตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าขั้นตอนการดำเนินงานค่อนข้างช้า ทำให้ได้รับเงินช้าตามไปด้วย ในด้านราคาจำหน่าย ชาวนาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าราคาจำหน่ายที่ได้จริงนั้น ต่ำกว่าที่คาดไว้ และในด้านการไถ่ถอนนั้น เนื่องจากไม่มีชาวนาตัวอย่างไม่มีการไถ่ถอน ดังนั้น ชาวนาที่แสดงความเห็นไว้มีน้อยมาก โดยให้ความเห็นว่าราคาข้าวในตลาดไม่สูงขึ้น จึงทำให้ไม่มีการไถ่ถอนข้าวคืน ส่วนข้อเสนอแนะของชาวนา ในด้านการดำเนินงาน ส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่าต้องการให้ลดขั้นตอนการดำเนินงาน และต้องการให้มีการตรวจสอบการวัดปริมาณข้าวพร้อมทั้งมีการอธิบายขั้นตอนการวัดปริมาณข้าว เพื่อให้ชาวนาเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ในด้านราคาจำหน่าย ชาวนาส่วนใหญ่ต้องการให้ราคาจำหน่ายสูงขึ้น และในด้านการไถ่ถอน มีชาวนารายหนึ่งให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการประกาศระยะเวลาไถ่ถอน เพราะไม่ทราบข้อมูล จึงทำให้เห็นว่าชาวนาตัวอย่างไม่ได้มีการไถ่ถอนข้าวคืน

ในด้านความต้องการของชาวนาในการจำหน่ายข้าวเปลือกต่อไปในอนาคต ชาวนาส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะจำหน่ายข้าวเปลือกต่อไป และจะแนะนำให้ชาวนารายอื่นนำข้าวเปลือกมาจำหน่ายกับรัฐบาล เพราะเห็นว่าราคาจำหน่ายสูงกว่าราคาในท้องตลาด นอกจากนี้ยังคิดว่าโครงการรับจำหน่ายควรมีต่อไปอีกเรื่อยๆ เพราะช่วยให้ชาวนามีรายได้ที่ดีขึ้น และจะได้ไม่ถูกกดราคาจากพ่อค้าคน

กลาง ซึ่งชาวนาส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า โดยรวมแล้วโครงการรับจํานําเป็นโครงการที่ดีควรมีการดำเนินงานต่อไป

ผลการศึกษาด้านการหาค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา โดยการวิเคราะห์เชิงถดถอย พบว่า ชาวนาจะเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาเพิ่มขึ้น 61 บาทต่อตันเมื่อทำการเก็บรักษาเพิ่มขึ้นทุกๆ 1 เดือน และถ้าการเก็บรักษาเพิ่มขึ้น 1 ตัน การเก็บรักษาจะลดลง 12.50 บาท และผลการศึกษาค่าใช้จ่ายในการขนส่งข้าว พบว่าชาวนาที่จํานําแบบยุ่งฉางและต้องขนส่งข้าวไปโครงการระบายข้าว จะเสียค่าขนส่งข้าวเปลือกเฉลี่ย 239 บาทต่อตัน ส่วนชาวนาที่จํานําแบบใบประทวนจะต้องขนส่งข้าวเปลือกไปยังโรงสีที่เข้าร่วมโครงการ โดยเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งเฉลี่ย 182 บาทต่อตัน

การศึกษาความคุ้มค่าของการจํานําข้าวเปลือกหอมมะลิ ทำการประเมินความคุ้มค่าโดยพิจารณาเปรียบเทียบรายรับจากการจํานํา รวมทั้งค่าเสียโอกาสของรายได้จากการจํานํา และหักด้วยค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละกรณี กับรายได้จากการขายทันทีที่รวมผลตอบแทนจากการใช้เงินที่ได้ ณ เวลาเดียวกัน ผลการศึกษา พบว่า ตลอดในช่วงระยะเวลาการจํานําจนถึงสิ้นสุดการจํานํารวม 8 เดือน การจํานําแบบใบประทวนและไม่ไถ่ถอนมีความคุ้มค่ามากที่สุด โดยมีรายรับเท่ากับ 9,044 บาทต่อตัน รองลงมาเป็นการจํานํายุ่งฉางและขายเข้าโครงการระบายข้าว ซึ่งมีรายรับเท่ากับ 8,985 บาทต่อตัน ขายข้าวทันทีที่ตลาด ได้รายรับเท่ากับ 8,292 บาทต่อตัน การขายข้าวทันทีให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อ ได้รายรับเท่ากับ 8,211 บาทต่อตัน การจํานํายุ่งฉางและไถ่ถอนคืนไปขายให้พ่อค้าที่มารับซื้อ ได้รายรับเท่ากับ 7,954 บาทต่อตัน และการจํานําใบประทวนและไถ่ถอนแล้วขายข้าวให้พ่อค้าที่มารับซื้อ ได้รายรับ 7,896 บาทต่อตัน

ผลการศึกษา ราคารับจํานําและราคารับซื้อของโครงการระบายข้าวที่เหมาะสม สำหรับการจํานําแบบยุ่งฉาง พบว่า ทั้งราคารับจํานําและราคารับซื้อของโครงการระบายข้าวอยู่ในระดับ 8,400 บาทต่อตันขึ้นไปเท่านั้น การจํานําแบบยุ่งฉางแล้วขายข้าวให้โครงการระบายข้าว จะทำให้ชาวนามีความคุ้มค่ามากกว่าการขายทันทีทั้งการขายให้พ่อค้าที่มารับซื้อและขายที่ตลาด ส่วนการพิจารณาราคารับจํานําที่เหมาะสมที่ให้ความคุ้มค่ามากกว่าการขายทันที สำหรับการจํานําแบบใบประทวนแล้วไม่ไถ่ถอนคืน พบว่า ในระดับราคารับจํานํา 8,450 บาทต่อตันขึ้นไป จะทำให้ชาวนาที่จํานําข้าวแบบใบประทวนและไม่ไถ่ถอนคืนมีความคุ้มค่ามากกว่าการขายทันทีทั้งสองกรณี ดังนั้นหากรัฐบาลกำหนดราคารับจํานําที่ต่ำกว่า 8,400 บาทต่อตันสำหรับการจํานําแบบยุ่งฉาง และ 8,450 บาทต่อตันสำหรับการจํานําแบบใบประทวน ก็จะไม่ชักจูงให้ชาวนานําข้าวเปลือกเข้ามาจํานํา

ผลการศึกษาดังกล่าวช่วยยืนยันผลที่ปรากฏว่าเมื่อชาวนาจํานําข้าวเปลือกแล้วจะไม่ทำการไถ่ถอนคืน ดังนั้นเมื่อมีโครงการรับจํานําข้าวเปลือกแบบจํานํายุ่งฉาง รัฐบาลก็ต้องเตรียมโครงการระบายข้าวให้พร้อมที่จะรับผลผลิตข้าวจากโครงการด้วย เนื่องจากเงื่อนไขที่กำหนดตามที่

เป็นอยู่จะทำให้ชาวนาไม่ไถ่ถอนคืน สุดท้ายนี้ การศึกษานี้ได้ให้ข้อมูลพื้นฐานและสูตรการคำนวณราคาจำหน่ายและราคารับซื้อของโครงการระบายข้าวที่เหมาะสมซึ่งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

(1) จากผลการศึกษา ปรากฏว่าเมื่อชาวนาจำหน่ายข้าวเปลือกแล้ว ไม่ทำการไถ่ถอน โดยเฉพาะการจำหน่ายแบบยุ่งฉาง รัฐบาลก็ควรมีการเตรียมโครงการระบายข้าว ให้พร้อมที่จะรองรับผลผลิตข้าว เพราะผลผลิตข้าวในปีต่อไป ก็จะเข้ามาในโครงการจำหน่ายข้าวเปลือกอีก ซึ่งก็จะทำให้ปริมาณข้าวคงค้างในโกดังเป็นจำนวนมาก และเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในการแปรสภาพข้าว และการเก็บรักษา

ดังนั้นในการแปรสภาพข้าวรัฐบาลควรมีแผนการที่ดี ในการจัดการการแปรสภาพข้าวสารออกสู่ตลาด และอาจจะต้องมีการสำรวจตลาดและมีการวางแผนการตลาดที่ดี เพื่อให้ลดงบประมาณในการแปรสภาพข้าว สำหรับการจัดเก็บรักษาข้าวก็มีค่าใช้จ่ายสูงพอสมควร เช่นในโกดังข้าวต้องมีการอบยา มีการใช้สารเคมีต่างๆ เพื่อป้องกันศัตรูข้าวเป็นต้น และในขณะเดียวกันการเก็บรักษาข้าวเป็นเวลานาน อาจทำให้ข้าวต้องผ่านการอบยาหลายครั้ง และอาจส่งผลให้ปริมาณสารเคมีคงค้างเกินมาตรฐาน ซึ่งทำให้สีและกลิ่นต่างๆ เจือปนในข้าว จนอาจจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภค ท้ายที่สุด ก็มีผลกระทบต่อการชะลอการส่งออกข้าวของไทย เนื่องจากข้าวเสื่อมคุณภาพ

(2) ราคารับจำหน่ายและราคารับซื้อของโครงการระบายข้าวไม่ควรสูงกว่าราคาตลาดมากเกินไป เนื่องจากจะทำให้รัฐบาลมีภาระค่าใช้จ่ายที่สูงและจะทำให้ไม่มีการแข่งขันกันรับซื้อข้าวในตลาดของกลุ่มพ่อค้าและโรงสี และราคาข้าวในตลาดก็จะไม่ปรับตัวสูงขึ้น และชาวนาบางส่วนที่ขายข้าวให้กับพ่อค้าในตลาด ก็อาจถูกกดราคาให้ต่ำลงอีก นอกจากนี้ราคารับจำหน่ายที่สูงทำให้ต้นทุนการส่งออกสูงขึ้นตาม จนทำให้ไม่สามารถแข่งขันด้านราคากับคู่แข่งในตลาดส่งออกได้ โดยเฉพาะข้าวในบางประเทศที่ราคาถูกกว่า

(3) จากการศึกษา พบว่าขั้นตอนการดำเนินการทั้งในวิธีจำหน่ายยุ่งฉาง และวิธีจำหน่ายไปประทวน มีความยุ่งยากและซับซ้อนสำหรับชาวนา จึงควรมีการลดขั้นตอนการดำเนินการ และปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการรับจำหน่ายด้วย นอกจากนี้จะยุ่งยากและซับซ้อนแล้วยังเกิดความล่าช้า ทำให้ชาวนาได้รับเงินช้าตามอีกด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อความรวดเร็วในการจัดการ และเป็นการจูงใจให้ชาวนานำข้าวมาจำหน่ายมากขึ้น นอกจากขั้นตอนการดำเนินการที่ยุ่งยาก/ซับซ้อนแล้ว ในการศึกษา ยังพบว่าชาวนาไม่มีความเข้าใจในรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการ ดังนั้นรัฐบาลควรมีการ

สร้างความเข้าใจในรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติให้แก่ชาวนา เพื่อให้ชาวนาได้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

(4) รัฐบาลควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการผลิตข้าวที่มีประสิทธิภาพแก่ชาวนา เพื่อให้ข้าวมีคุณภาพที่ดีขึ้น เนื่องจากการจำหน่ายข้าวกับรัฐบาล จะมีการวัดปริมาณข้าว และมีการหักลดความชื้น ซึ่งถ้าข้าวมีความชื้นสูง หรืออาจมีปัญหาข้าวเมล็ดลีบ ปัญหาสิ่งเจือปนในข้าวจากขั้นตอนการผลิตที่ไม่ถูกต้อง อาจทำให้ชาวนาได้รับราคาจำหน่ายที่ลดลง เนื่องจากข้าวไม่มีคุณภาพตามที่กำหนด

(5) รัฐบาลควรมีการให้คำแนะนำ และช่วยเหลือการดูแลจัดการข้าวเปลือกในยุ้งฉาง ของชาวนาที่จำหน่ายแบบยุ้งฉาง และควรมีการสนับสนุนการปรับปรุงคุณภาพยุ้งฉางด้วย เพราะจากการศึกษา พบว่าชาวนาที่เก็บรักษาข้าวในยุ้งฉางของตนเอง ไม่ได้มีการจัดการดูแลที่ดีมากนัก ทำให้ข้าวที่อยู่ในยุ้งฉางมีสิ่งเจือปน และอาจมีนก หนู หรือศัตรูของข้าวเปลือกมากัดกิน และยุ้งฉางของชาวนาบางรายอาจไม่มีการระบายอากาศที่ดีพอสมควร ก็จะทำให้ข้าวมีความชื้นสูงขึ้น ดังนั้นแล้วจึงส่งผลให้ราคาข้าวที่ขายเข้าโครงการระบายข้าวไม่เป็นที่น่าพอใจของชาวนา